

Miasto Toruń

Raport podsumowujący ankietę elektroniczną
w ramach konsultacji społecznych
**Programu współpracy Gminy Miasta Toruń
z organizacjami pozarządowymi**

Toruń, wrzesień 2025 r.

SPIS TREŚCI

Podstawowe informacje	4
Termin.....	4
Uczestnicy	4
Gospodarz i organizator.....	5
Przedmiot i cel	6
Działania informacyjne i promocyjne	6
Harmonogram prowadzenia badania.....	7
Przebieg badania	7
Koszty organizacji badania	7
Oczekiwania wobec współpracy z NGO.....	8
Zainteresowanie i uczestnictwo w działaniach organizacji pozarządowych	8
Priorytetowe sektory współpracy z organizacjami pozarządowymi.....	10
Powiązania między obszarami współpracy.....	14
Wyzwania Programu współpracy.....	17
Narzędzia wsparcia NGO w Programie współpracy	19
Priorytety wsparcia organizacji pozarządowych.....	19
Konkursy wieloletnie	22
Procedury konkursowe	23
Małe granty dla organizacji pozarządowych	24
Promocja aktywności organizacji pozarządowych	25
Przestrzeń działalności i wyposażenie	26
Wsparcie merytoryczne trzeciego sektora	28
Współdecydowanie organizacji pozarządowych	29

Miasto Toruń

Promocja wolontariatu	30
Priorytety a narzędzia wsparcia organizacji pozarządowych	31
Opracowanie merytoryczne raportu	34

PODSTAWOWE INFORMACJE

Termin

Ankieta dostępna była od 4 sierpnia do 22 sierpnia 2025 r.

Uczestnicy

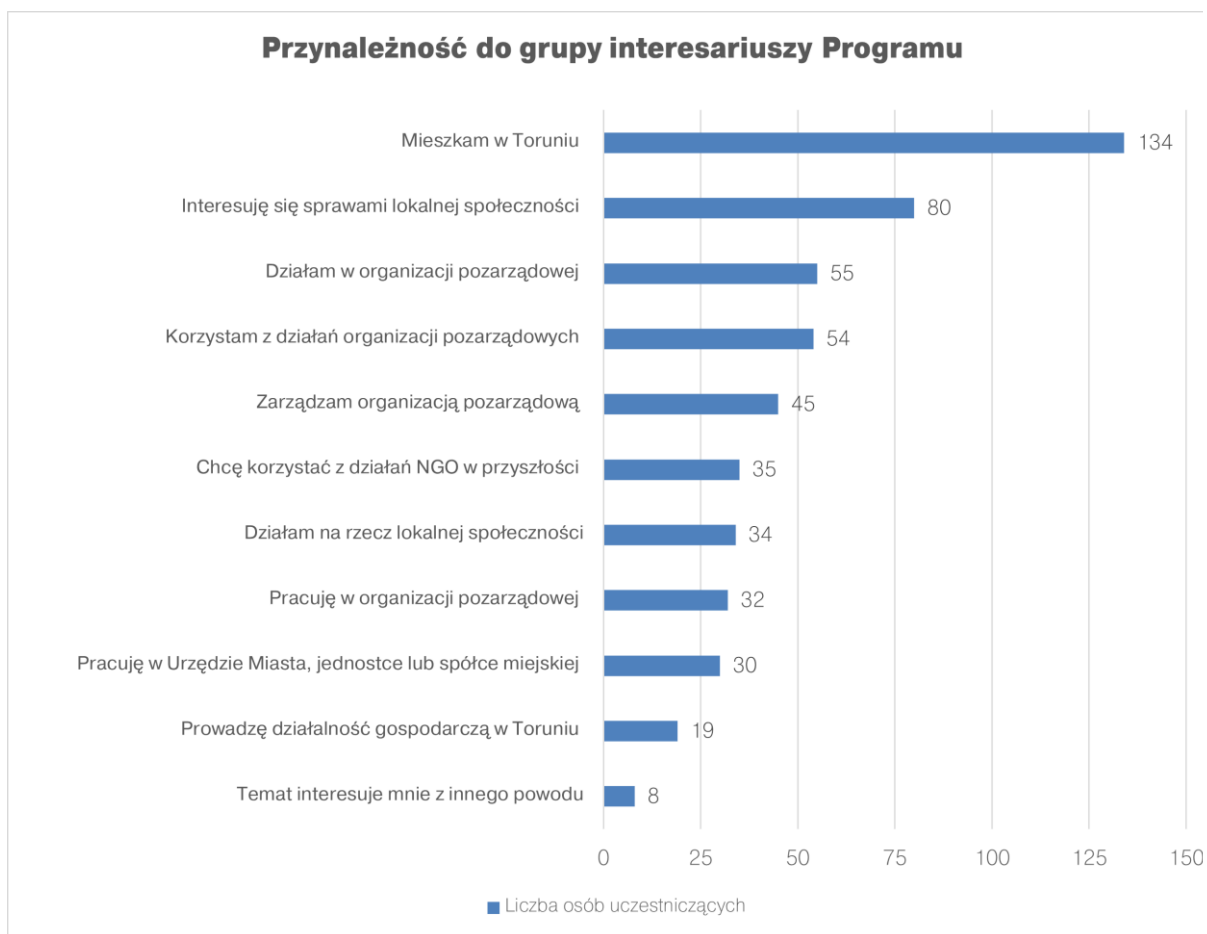
W kwestionariuszowym badaniu opinii wzięło udział 185 osób, wśród których **163 osoby udzieliły przynajmniej jednej odpowiedzi na pytania merytoryczne**, zaś 112 osób udzieliło **kompletnych odpowiedzi** na wszystkie 27 zagadnień dotyczących propozycji zmian w *Programie współpracy Gminy Miasta Toruń z organizacjami pozarządowymi* ujętych w kwestionariuszu.

Wskazując przynależność do grupy interesariuszy *Programu współpracy* uczestnicy najczęściej wskazywali na zamieszkanie w Toruniu (82,2%) oraz zainteresowanie sprawami lokalnej społeczności (49,1%). W badaniu reprezentowali byli aktywni członkowie organizacji pozarządowych (33,7%), osoby korzystające z działań NGO (33,1%) oraz zarządzający organizacjami pozarządowymi (27,6%). Około jednej piątej uczestników za powód zainteresowania konsultacjami wskazało chęć korzystania z oferty toruńskich NGO w przyszłości (21,5%), działalność na rzecz lokalnej społeczności (20,9%), zatrudnienie w organizacji pozarządowej (19,6%) lub pracę w Urzędzie Miasta Torunia, jednostce lub spółce miejskiej (18,4%). Nieco więcej niż co dziesiąty uczestnik wskazał, że prowadzi działalność gospodarczą w Toruniu (11,7%), a co dwudziesty poinformował o innym powodzie przynależności do interesariuszy *Programu współpracy*. Strukturę przynależności do grup interesariuszy przedstawia wykres 1.

Nieznacznie częściej uczestnikami badania opinii były kobiety (52,6%) niż mężczyźni (46,2%), zaś dwie osoby nie poinformowały o swojej płci. Najliczniej w konsultacjach uczestniczyły osoby w średnim wieku – 30,3% w wieku od 36 do 45 lat, 27,1% w wieku od 46 do 55 lat oraz 10,3% w wieku od 56 do 65 lat. Zauważalna była reprezentacja młodych dorosłych, choć poprawiła ją wyraźnie aktywność osób w wieku od 26 do 35 roku życia (16,1%) wobec zaledwie 4,5% uczestników

młodszych niż 25 lat. Udział osób w wieku senioralnym odpowiadał za nieco ponad jedną dziesiątą wszystkich uczestników (11,0%). Dostrzec można, że więcej niż trzy czwarte osób, które podzieliły się swoją opinią miało od 26 do 55 lat, co wskazuje, że stanowią one podstawową grupę interesariuszy działań samorządu na rzecz współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Wykres 1. Struktura przynależności uczestników do grup interesariuszy Programu współpracy Gminy Miasta Toruń z organizacjami pozarządowymi.

Źródło: opracowanie własne BDIM na podstawie danych zgromadzonych w kwestionariuszu.

Gospodarz i organizator

Gospodarzem konsultacji społecznych był **Prezydent Miasta Torunia**. Organizacją procesu, w tym ankiety elektronicznej, zajęło się **Biuro Dialogu i Innowacji Miejskich Urzędu Miasta Torunia** w porozumieniu **Radą Działalności Pożytku Publicznego**.

Koordinatorem konsultacji była Pełnomocnik Prezydenta Miasta Torunia do spraw współpracy z organizacjami pozarządowymi, p. Katarzyna Dąbrowska.

Przedmiot i cel

Przedmiotem konsultacji społecznych Programu współpracy Gminy Miasta Toruń z organizacjami pozarządowymi w 2026 r. jest dokument opisujący zasady współdziałania w realizacji zadań publicznych między toruńskim samorządem a organizacjami pozarządowymi. Przygotowany projekt Programu przedstawiany jest w czwartym kwartale każdego roku Radzie Miasta Torunia i przyjmowany jest jej uchwałą, określając cele, zakres i zasady współpracy Miasta z NGO. Równolegle, prowadzone są prace nad przygotowaniem Wieloletniego Programu Współpracy na lata 2026–2029, określającym strategiczne kierunki współdziałania samorządu i sektora pozarządowego.

Celem ankiety elektronicznej, uzupełniającej [pierwszy etap konsultacji społecznych Programu](#), było umożliwienie wszystkim mieszkańcom Torunia i interesariuszom procesu wyrażenie opinii dotyczących priorytetów współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi oraz proponowanych zmian w ich realizacji. Zebrane opinie i opracowane na ich podstawie rekomendacje zostaną przekazane Pełnomocnik Prezydenta Miasta Torunia do spraw współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz Radzie Działalności Pożytku Publicznego, aby możliwym było uwzględnienie społecznych oczekiwań i propozycji w projektach dokumentów przedłożonych Radzie Miasta Torunia.

Działania informacyjne i promocyjne

Możliwość udziału w badaniu opinii była promowana akcją informacyjną skierowaną do mieszkańców Torunia i interesariuszy procesu. Zaangażowano do niej serwisy informacyjne Urzędu Miasta i miejskie strony na portalach społecznościowych, a także dostępne listy danych kontaktowych grup interesariuszy miejskich, w tym organizacji pozarządowych. Równocześnie, informację o możliwości udziału w konsultacjach przekazano radnym miejskim, radom okręgów i lokalnym mediom. W działania upowszechniające ankietę zaangażowana była również Rada Działalności Pożytku Publicznego.

Harmonogram prowadzenia badania

4 sierpnia 2025 r. – udostępnienie ankiety elektronicznej,

22 sierpnia 2025 r. – zakończenie zbierania opinii uczestników w badaniu.

Przebieg badania

Kwestionariusz udostępniony został w formie elektronicznej na platformie Profitest. Ankieta zawierała **27 zagadnień**, w tym **dwa dotyczące priorytetów współpracy** oraz **25 dotyczących rozwiązań zaproponowanych** przez uczestników otwartego spotkania konsultacyjnego w dn. 10 lipca 2025 r. Poprzedziło je **siedem pytań** dotyczących uczestników i ich oczekiwań wobec współpracy samorządu z NGO.

W każdym z pytań jednokrotnego wyboru umożliwiono uczestnikom pozostawienie komentarza, w ośmiu przypadkach sugerując badanym możliwość uzupełnienia odpowiedzi komentarzem, np. przez wskazanie preferowanego rozwiązania lub oczekiwanej kwoty.

Z wyłączeniem obowiązkowej części dotyczącej informacji o uczestnikach i ich oczekiwaniach wobec współpracy toruńskiego samorządu z organizacjami pozarządowymi, udzielenie odpowiedzi **było dobrowolne**, a pozostawienie pytania bez odpowiedzi nie wpływało na możliwość kontynuacji i zakończenia badania.

Koszty organizacji badania

Do przeprowadzenia badania ankietowego wykorzystano zasoby będące w dyspozycji Biura Dialogu i Innowacji Miejskich, w szczególności licencję na użycie platformy Profitest. W związku z organizacją badania Gmina Miasta Toruń nie poniosła dodatkowych kosztów.

OCZEKIWANIA WOBEC WSPÓŁPRACY Z NGO

Zainteresowanie i uczestnictwo w działaniach organizacji pozarządowych

W początkowej części ankiety, uczestnicy mogli wyrazić swoje opinie dotyczące **zainteresowania** działaniami toruńskich organizacji pozarządowych, **uczestnictwa** w ich aktywności oraz oceny **adekwatności oferty działań NGO** do potrzeb mieszkańców. Każde z zagadnień oceniane było na skali od 1 (zdecydowanie nie) do 5 (zdecydowanie tak).

Uczestnicy byli najczęściej **bardzo zainteresowani działalnością toruńskich NGO** (58,9%) lub **nią zainteresowani** (23,2%). Umiarkowaną postawę zasugerowało 11,3% uczestników, a po 3,3% nie raczej lub zdecydowanie nie interesuje się sprawami trzeciego sektora w naszym mieście. Najbardziej zainteresowane były osoby, które określiły się **pracujące, zarządzające lub działające w organizacjach pozarządowych**, zaś korzystanie z oferty NGO tylko nieznacznie zwiększało zainteresowanie trzecim sektorem. Mniejsze zainteresowanie wskazywały przede wszystkim osoby **pracujące w toruńskim samorządzie oraz mieszkańcy, którzy nie są związani z organizacjami**. Większe znaczenie sprawy NGO mają dla kobiet niż mężczyzn, zaś wiek tylko nieznacznie wpływał na zainteresowanie, sugerując niewielki spadek wśród osób starszych, co stanowi pewne zaskoczenie ponieważ są one jedną z priorytetowych grup odbiorców zadań realizowanych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Uczestnicy również **bardzo często (41,3%) lub często (17,3%) uczestniczą w działaniach organizacji pozarządowych**. Sporadycznie bierze w nich udział 22,0% badanych, rzadko – 9,3%, a bardzo rzadko – 10,0%. Pokazuje to, że raczej powszechne zainteresowanie sprawami toruńskiego trzeciego sektora nie przekłada się wprost na większe uczestnictwo w jego ofercie, a zarazem wyraźne różnice w stopniu korzystania z działań trzeciego sektora wśród mieszkańców Torunia.

Zdecydowanie najczęściej w aktywności NGO biorą udział osoby **działające w organizacjach, jak i zarządzające nimi lub w nich pracujące**. Chętnie z oferty trzeciego sektora korzystają również osoby prowadzące działalność gospodarczą

w naszym mieście, zaś w nieco mniejszym stopniu osoby działające na rzecz lokalnych społeczności. Najniższe uczestnictwo dotyczyło badanych pracujących w Urzędzie Miasta, jednostkach lub spółkach miejskich. Wyniki mogą sugerować, że **oferta organizacji pozarządowych ukierunkowana jest na adresowanie potrzeb osób zaangażowanych w ich działalność** oraz wskazują na istotne **rozwarstwienie sektorów współpracy**, które skutkuje tym, że osoby pracujące w samorządzie nie korzystają z działań organizacji, co może być silną barierą współdziałania między sektorami oraz utrudnieniem dla skalowania działań w ramach *Programu*. Ponadto, płeć nie wpływała na częstotliwość uczestnictwa w działaniach NGO, lecz dostrzec można subtelnie mniejszy udział młodych mieszkańców w ofercie trzeciego sektora.

Mniej optymistyczny obraz tworzą wyniki dotyczące **zadowolenia z oferty trzeciego sektora w Toruniu**. Uczestnicy najczęściej wskazywali na neutralny stosunek do adekwatności działań do ich potrzeb (47,9%). Zadowolonych z oferty było 20,8%, a bardzo zadowolonych – 18,8%. Swoje niezadowolenie wyraziło 9,7% badanych, zaś zdecydowane niezadowolenia kolejne 2,8% z nich. Rezultaty wskazują zatem na **konieczność podjęcia wspólnych działań na rzecz podniesienia atrakcyjności i różnorodności oferty organizacji pozarządowych w Toruniu**, co związane może być z sugerowanym wcześniej zorientowaniem działań na adresowanie potrzeb osób zaangażowanych w trzeci sektor oraz potwierdzać deficyt międzysektorowej współodpowiedzialności.

Ponownie, najbardziej zadowolone były osoby działające w NGO, nieco mniej nimi zarządzające, ale już pracownicy organizacji pozarządowych nie byli zauważalnie bardziej zadowoleni z ich oferty niż ogół uczestników. Najbardziej niezadowolone z oferty były osoby pracujące w toruńskim samorządzie, lecz subtelnie bardziej negatywne oceny dostrzegalne były również wśród osób działających na rzecz lokalnych społeczności i osób, które deklarowały chęć uczestniczenia w aktywności organizacji pozarządowych w przyszłości. Ponadto, płeć nie wpływała na oceny uczestników, ale młodzi mieszkańcy byli zauważalnie bardziej niezadowolone z oferty toruńskich NGO. Należy więc podkreślić konieczność wprowadzenia do Programu narzędzi, których celem będzie zaadresowanie tego wyzwania, w szczególności poprzez wzmocnienie i aktywizację współdziałania samorządu z trzecim sektorem. Równoległym wyzwaniem może być również **popularyzacja działań**, ponieważ wyraźnie widocznym było, że osoby deklaruujące swój częstszy udział w aktywności

NGO lepiej oceniały adekwatność oferty do swoich potrzeb i oczekiwań. Samo zainteresowanie sprawami trzeciego sektora miało wyraźnie słabszy wpływ na zadowolenie z proponowanych aktywności.

Na tym etapie analizy wyników wyróżnić można **cztery wyzwania**, które powinny być zaadresowane narzędziami Programu. Po pierwsze, zauważalne ukierunkowanie działań organizacji pozarządowych adresujących głównie potrzeby osób w nich działających. Po drugie, konieczność zwiększenia atrakcyjności i różnorodności oferty trzeciego sektora w Toruniu. Po trzecie, potrzebę dostosowania aktywności do potrzeb i oczekiwań młodych mieszkańców, którzy mimo zainteresowania sprawami trzeciego sektora rzadziej uczestniczą w jego działaniach i gorzej oceniają ich adekwatność. Po czwarte, konieczność wzmocnienia współdziałania między samorządem i organizacjami pozarządowymi, które zmniejszyłoby rozwarstwienie sektorów współpracy i odpowiedziałyby na deficyt współodpowiedzialności.

Priorytetowe sektory współpracy z organizacjami pozarządowymi

W kolejnym pytaniu uczestnicy zostali poproszeni o ocenienie istotności współpracy Gminy Miasta Toruń z organizacjami pozarządowymi w 17 sektorach branżowych, odpowiadających obszarom współpracy w Programie. Dla każdego skorzystano ze skali od 1 (zdecydowanie nie jest ważne) do 5 (zdecydowanie jest ważne). Uzyskane wyniki – przy zastrzeżeniu niereprezentatywności badania, charakterystycznego dla procesów konsultacyjnych – pozwalają stworzyć hierarchię ważności obszarów oraz rozważyć strukturę związków między nimi.

Zarówno średnia ocena, jak i częstotliwość oceny jako ważnego obszaru pozwalają stwierdzić, że w opinii uczestników **priorytetami współpracy** powinno być **pięć obszarów branżowych**: (1) **wspieranie edukacji i wychowania dzieci i młodzieży**, (2) **profilaktyka i promocja zdrowia**, (3) **pomoc społeczna**, (4) **wspieranie kultury** oraz (5) **przeciwdziałanie wykluczeniom społecznym**. Drugą grupę, osiągającą wsparcie powyżej średniej dla wszystkich obszarów, stanowiły (6) **ochrona dziedzictwa kulturowego i tradycji**, (7) **rozwój sportu dzieci i młodzieży**, (8) **edukacja ekologiczna**, w tym dotycząca segregacji odpadów, oraz (9) **edukacja obywatelska i partycypacja społeczna mieszkańców**.

Tabela 1. Istotność obszarów Programu współpracy Gminy Miasta Toruń z organizacjami pozarządowymi.

Ważnym jest dla mnie wsparcie samorządu dla działań organizacji pozarządowych w obszarze:	Średnia	Mediana	Nieważne	Ważne	Zdecydowanie nie jest ważne	Nie jest ważne	Trudno powiedzieć	Jest ważne	Zdecydowanie jest ważne	Odczylenie standardowe	Liczba odpowiedzi
Wspierania edukacji i wychowania dzieci i młodzieży	4,32	5	5,9%	86,7%	3,0%	3,0%	7,4%	32,6%	54,1%	0,948	135
Profilaktyki i promocji zdrowia	4,30	5	4,3%	84,8%	2,2%	2,2%	10,9%	33,3%	51,4%	0,904	138
Pomocy społecznej	4,21	4	5,1%	83,9%	2,2%	2,9%	10,9%	39,4%	44,5%	0,908	137
Wspierania kultury	4,18	4	6,7%	85,2%	3,7%	3,0%	8,1%	42,2%	43,0%	0,965	135
Przeciwdziałania wykluczeniom społecznym	4,18	4	6,6%	81,0%	2,9%	3,6%	12,4%	35,0%	46,0%	0,981	137
Ochrony dziedzictwa kulturowego	4,08	4	7,4%	77,9%	2,9%	4,4%	14,7%	37,5%	40,4%	0,993	136
Rozwoju sportu dzieci i młodzieży	4,06	4	4,4%	77,9%	2,9%	1,5%	17,6%	42,6%	35,3%	0,922	136
Edukacji ekologicznej, w tym gospodarki odpadami	3,99	4	10,2%	74,5%	4,4%	5,8%	15,3%	35,0%	39,4%	1,084	137
Edukacji obywatelskiej i partycypacji społecznej	3,97	4	11,1%	71,9%	5,9%	5,2%	17,0%	29,6%	42,2%	1,154	135
Rewitalizacji miasta	3,93	4	6,7%	73,9%	4,5%	2,2%	19,4%	43,3%	30,6%	0,994	134
Ochrony zwierząt	3,87	4	10,4%	67,4%	5,9%	4,4%	22,2%	31,9%	35,6%	1,127	135
Upowszechniania turystyki i krajoznawstwa	3,85	4	8,8%	72,8%	2,9%	5,9%	18,4%	48,5%	24,3%	0,951	136
Działalności centrów aktywności lokalnej	3,82	4	12,8%	68,4%	6,8%	6,0%	18,8%	35,3%	33,1%	1,156	133
Promocji zatrudnienia i rozwoju rynku pracy	3,78	4	12,7%	65,7%	4,5%	8,2%	21,6%	35,8%	29,9%	1,095	134
Rozwoju sportu dorosłych	3,77	4	11,0%	68,4%	3,7%	7,4%	20,6%	44,9%	23,5%	1,007	136
Promocji przedsiębiorczości i rozwoju gospodarczego	3,65	4	14,9%	59,7%	5,2%	9,7%	25,4%	34,3%	25,4%	1,115	134
Organizacji wydarzeń sportowych	3,49	4	17,2%	55,2%	7,5%	9,7%	27,6%	36,6%	18,7%	1,125	134
Średnia:	3,97	4	9,2%	73,8%	4,2%	5,0%	17,0%	37,5%	36,3%	1,025	135

Źródło: opracowanie własne BDIM na podstawie danych zgromadzonych w kwestionariuszu.

Nieznacznie słabszym wsparciem uczestników cieszyły się (10) rewitalizacja miasta, (11) ochrona zwierząt, (12) upowszechnianie turystyki i krajoznawstwa oraz (13) działalność centrów aktywności lokalnej. Kolejnymi były (14) promocja zatrudnienia i rozwój rynku pracy, (15) rozwój sportu dorosłych, (16) promocja przedsiębiorczości i rozwoju gospodarczego oraz – mająca najniższe wsparcie wśród uczestników – (17) organizacja wydarzeń sportowych.

Hierarchia bazująca na łącznej liczbie osób wskazujących obszar za ważny lub zdecydowanie ważny nieco różni się od tej uporządkowanej na podstawie średniej. Dla 87,6% osób ważne jest **wspieranie edukacji i wychowania**, dla 85,2% **wspieranie kultury**, dla 84,8% **profilaktyka i promocja zdrowia**, dla 83,9% **pomoc społeczna**, zaś dla 81,0% **przeciwdziałanie wykluczeniom**. Kolejne były ponownie ochrona dziedzictwa oraz rozwój sportu i młodzieży (po 77,9%) i edukacja ekologiczna (74,5%). Edukacja obywatelska (71,9%) znalazła się na jedenastej pozycji, wyprzedzona przez rewitalizację (73,9%) oraz upowszechnianie turystyki (72,8%). Słabiej wypadła również ochrona zwierząt (67,4%), wyprzedzona przez wspomniane upowszechnianie turystyki oraz działalność centrów aktywności lokalnej i rozwój sportu dorosłych (po 68,4%). Wspieranie sportu dorosłych było również częściej istotne niż promocja zatrudnienia i rynku pracy (65,7%), zaś ostatnie w hierarchii ponownie były promocja przedsiębiorczości (59,7%) i organizacja wydarzeń sportowych (55,2%).

Wsparcie dla obszarów różniło się między grupami interesariuszy. Osoby działające w organizacjach pozarządowych wyraźniej częściej uznawały za priorytet **działalność centrów aktywności lokalnej**, a istotnie częściej edukację obywatelską oraz promocję przedsiębiorczości. Osoby pracujące w trzecim sektorze były wyraźnie niechętnie **wspieraniu sportu dzieci i młodzieży**. Uczestnicy aktywnie działający na rzecz swoich lokalnych wspólnot zdecydowanie oczekują większej współpracy w ramach **edukacji ekologicznej**, zaś osoby zainteresowane sprawami Miasta i lokalnych wspólnot zdecydowanie bardziej doceniały **rewitalizację miasta** oraz silniej wspierali działania na rzecz kultury, edukacji ekologicznej, a także edukacji i wychowania. Osoby prowadzące działalność gospodarczą wyraźnie niższą istotność przypisywali **profilaktyce i ochronie zdrowia**, lecz ich status zawodowy nie wpływał istotnie na poparcie dla działań na rzecz promocji przedsiębiorczości czy zatrudnienia. Pracownicy toruńskiego samorządu wyraźniej przychylniej patrzyli na

rozwój sportu dorosłych, organizację wydarzeń sportowych i ochronę zwierząt. Z kolei dla kobiet ważniejsze były ochrona zwierząt, edukacja ekologiczna i przeciwdziałanie wykluczeniom, zaś mężczyźni niechętnie odnosili się do ochrony zwierząt i edukacji ekologicznej. Młodzi mieszkańcy wyrazili zdecydowanie większe poparcie dla współpracy na rzecz zatrudnienia i rynku pracy oraz przedsiębiorczości i rozwoju gospodarczego, zaś osoby senioralne były zdecydowanie bardziej niechętne wspieraniu sportu dzieci i młodzieży, a także wobec ochrony dziedzictwa kulturowego.

Zgromadzone dane pozwalają dostrzec pięć istotnych oczekiwań określonych grup interesariuszy. Po pierwsze, **edukacja ekologiczna** jest szczególnie ważna dla mieszkańców zaangażowanych w sprawy miejskie i kobiet. Po drugie, dla torunian działający na rzecz swoich lokalnych wspólnot wyraźnie istotniejszym jest wspieranie **rewitalizacji**. Po trzecie, osoby działające w organizacjach pozarządowych znacznie większy nacisk kładą na potrzebę prowadzenia **centrów aktywności lokalnej**. Po czwarte, młodzi mieszkańcy za wyraźnie istotniejsze uznają **promowanie zatrudnienia oraz przedsiębiorczości**. Po piąte, dostrzec można sprzeczne opinie dotyczące wsparcia sportu – pracownicy trzeciego sektora i osoby senioralne są bardziej niechętne finansowaniu przez Miasto sportu dzieci i młodzieży, zaś pracownicy toruńskiego samorządu dostrzegają większą wartość w wspieraniu sportu dorosłych i organizacji wydarzeń sportowych, wyróżniając się wśród ogólnie negatywnej oceny tych dwóch obszarów przez większość uczestników ankiety.

Przełożyć można to na kolejne **trzy wyzwania**, które powinny być zaadresowane narzędziami *Programu współpracy*. Po pierwsze, koniecznym jest wypracowanie sposobu na rozgraniczenie obszaru sportu i kultury fizycznej od innych obszarów współpracy samorządu z trzecim sektorem, aby zmniejszyć konkurowanie między organizacjami i ograniczyć negatywne nastawienie do zaangażowania samorządu w wspieranie sportu. Po drugie, potrzebnym jest stopniowe reformowanie systemu centrów aktywności lokalnej w kierunku osiedlowych hubów działań oddolnych, otwartych na pomysły organizacji pozarządowych i rad okręgów. Dodatkowym wsparciem może być usprawnienie funkcjonowania Centrum 2.Piętro jako ośrodka trzeciego sektora, jednak nie zastąpi on dostępnych, osiedlowych przestrzeni, w które mogłyby zostać przekształcone w przyszłości centra aktywności lokalnej. Po trzecie, istotną potrzebą jest ukierunkowanie zadań dotyczących rewitalizacji

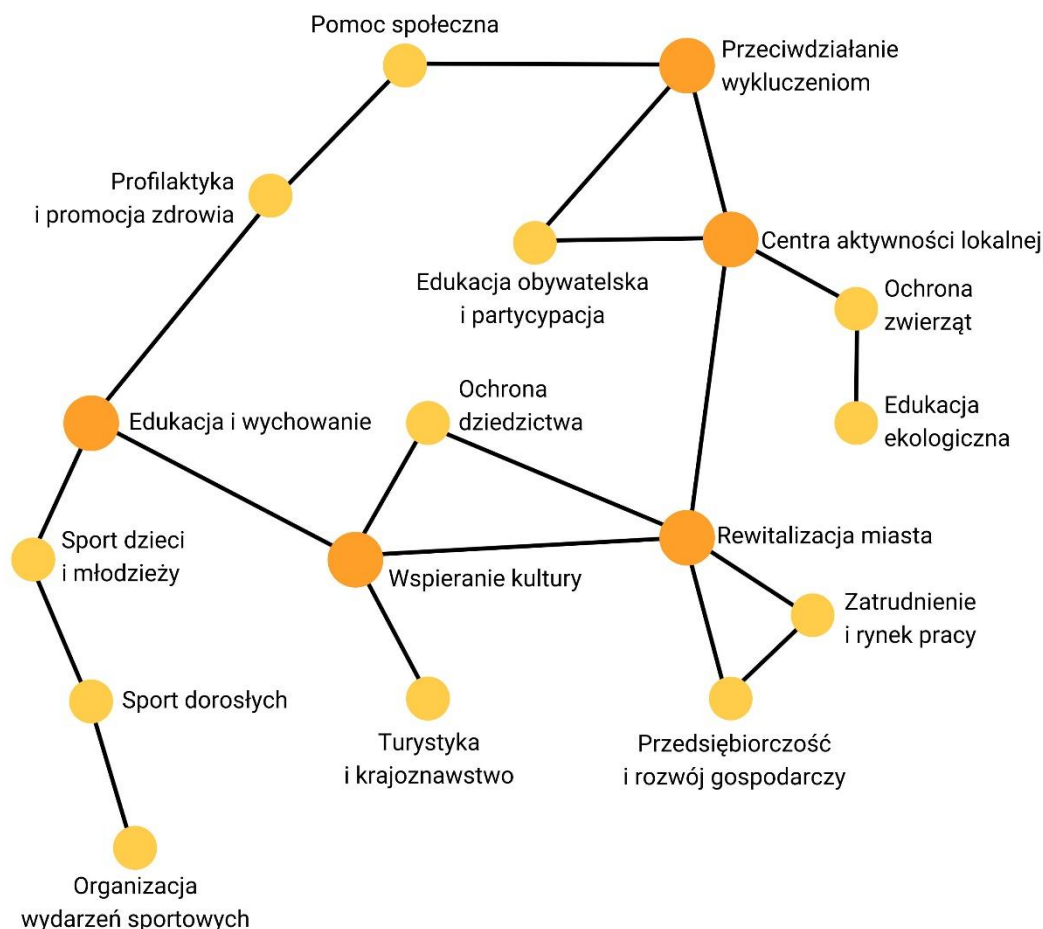
miasta i edukacji ekologicznej na działania lokalne i osiedlowe, połączone z funkcjonowaniem jednostek pomocniczych, aby wzmocnić ich dostępność dla grup interesariuszy najbardziej zainteresowanych tymi obszarami.

Powiązania między obszarami współpracy

Różnice w ocenie poszczególnych sektorów współpracy samorządu i trzeciego sektora widoczne są również po uwzględnieniu zainteresowania, uczestnictwa oraz zadowolenia z oferty uczestników. Osoby zainteresowane sprawami NGO większą wagę przywiązywały do **przeciwdziałania wykluczeniom, ochrony dziedzictwa kulturowego, pomocy społecznej, ochrony zwierząt, prowadzenia centrów aktywności lokalnej, wspierania kultury, edukacji ekologicznej oraz zatrudnienia i rynku pracy**. Najmniejszy wpływ zainteresowanie działalnością organizacji pozarządowych miało na poparcie działań na rzecz sportu dzieci i młodzieży oraz edukacji i wychowania. Osoby korzystające z oferty toruńskiego trzeciego sektora kładły większy nacisk na **prowadzenie centrów aktywności lokalnej**, a także bardziej doceniały istotność współpracy na rzecz pomocy społecznej, przeciwdziałania wykluczeniom, kultury, edukacji obywatelskiej i partycypacji, ochrony dziedzictwa, edukacji ekologicznej i ochrony zwierząt. Z kolei uczestnicy zadowoleni z oferty organizacji pozarządowych wyraźnie silniej popierały działania ukierunkowane na **przeciwdziałanie wykluczeniom, pomoc społeczną, edukację i wychowanie oraz prowadzenie centrów aktywności lokalnej**. Zadowolenie z oferty trzeciego sektora nie miało wpływu na wsparcie sportu dzieci i młodzieży oraz dorosłych, co ponownie sugeruje potrzebę skutecznego rozgraniczenia obszaru sportu od innych obszarów w ramach *Programu współpracy*.

Złożoność oczekiwań wobec priorytetów i celów współpracy Gminy Miasta Toruń z organizacjami pozarządowymi zachęca do zmapowania powiązań między obszarami oraz identyfikacji punktów węzłowych, które łączą potrzeby grup interesariuszy w spójny system oczekiwań społecznych. Analiza związków między odpowiedziami uczestników pozwoliła stworzyć model zaprezentowany, który zaprezentowany jest na wykresie 2. Umożliwia on wyszczególnienie **pięciu punktów węzłowych** – obszarów, które istotne są nie tylko z uwagi na poziom ich wsparcia przez mieszkańców, ale i z powodu ich znaczenia w integrowaniu celów różnych obszarów *Programu współpracy*.

Wykres 2. Mapa powiązań i punktów węzłowych obszarów *Programu współpracy Gminy Miasta Toruń z organizacjami pozarządowymi*.

Źródło: opracowanie własne BDIM na podstawie danych zgromadzonych w kwestionariuszu.

Pierwszym punktem węzłowym jest **przeciwdziałanie wykluczeniom**, łączące działania z zakresu spraw społecznych – pomocy społecznej i profilaktyki zdrowia – z obszarem aktywności społecznej – centrami aktywności lokalnej i edukacją obywatelską. Działalność **centrów aktywności lokalnej** jest drugim punktem węzłowym modelu, łącząc się z przeciwdziałaniem wykluczeniom i partycypacją

społeczną, ale i rewitalizacją miasta oraz ochroną zwierząt i edukacją ekologiczną. Ponownie, wskazuje to na potrzebę zorientowania działań proekologicznych na aktywność lokalną, osiedlową i oddolną, ponieważ w taki sposób możliwym będzie osiągnięcie najlepszych rezultatów w zaangażowaniu mieszkańców. Trzecim punktem węzłowym, istotniejszym niż wynika to z analizy preferencji uczestników, jest **rewitalizacja miasta** powiązana przez centra aktywności lokalnej z sprawami aktywności społecznej, ale też kulturą i ochroną dziedzictwa, a także działaniami na rzecz przedsiębiorczości i zatrudnienia. Dostrzegając znaczenie dwóch ostatnich obszarów dla młodych mieszkańców, zasugerować można potrzebę wzmocnienia roli działań na rzecz rewitalizacji jako sposobu na zaadresowanie oczekiwań młodych torunian, w szczególności poprzez równoczesne ich powiązanie z zadaniami wspierającymi współpracę z sektorem prywatnym. Kolejnym, czwartym punktem węzłowym w modelu jest **wspieranie kultury**, integrujące rewitalizację, ochronę dziedzictwa kulturowego, upowszechnianie turystyki i krajoznawstwa oraz edukację i wychowanie. Ostatnim, szczególnie ważnym obszarem jest **edukacja i wychowanie dzieci i młodzieży**, która jest punktem węzłowym integrującym segmenty kulturalny, spraw społecznych oraz sportu. Pokazuje to, że działania edukacyjne powinny być powiązane z profilaktyką zdrowia, promowaniem aktywności fizycznej i wspieraniem uczestnictwa w kulturze. Być może, optymalnym rozwiązaniem będzie włączenie zadań dotyczących edukacji i wychowania do oczekiwanych rezultatów zadań realizowanych w obszarach zdrowia, sportu i kultury, odpowiadając w ten sposób na potrzebę społeczną priorytetowego potraktowania przez Miasto tego zagadnienia.

Przeprowadzona analiza pozwala wskazać kolejne **trzy wyzwania**, które powinny być zaadresowane narzędziami *Programu współpracy*. Po pierwsze, koniecznym jest wzmocnienie węzłowej roli edukacji i wychowania w obszarach z nimi powiązanych – zdrowia, sportu i kultury. Po drugie, ważnym jest powiązanie przeciwdziałania wykluczeniom z działaniami na rzecz aktywizacji społeczeństwa obywatelskiego, aby integrować współdziałanie na rzecz dobrostanu społecznego z wzmocnianiem lokalnych wspólnot. Po trzecie, potrzebnym jest wzmocnienie działań na rzecz rewitalizacji miasta, w szczególności poprzez zintegrowanie ich z współpracą zorientowaną na promocję przedsiębiorczości oraz zatrudnienia i rynku pracy.

Wyzwania Programu współpracy

Dotychczas na podstawie odpowiedzi uczestników na pytania dotyczące zainteresowania, uczestnictwa i zadowolenia z oferty trzeciego sektora w Toruniu oraz preferowanych obszarów współpracy samorządu z NGO udało się rozpoznać dziesięć wyzwań, które powinny być zaadresowane w narzędziach *Programu współpracy Gminy Miasta Toruń z organizacjami pozarządowymi*:

1. Zwiększenie **atrakcyjności, różnorodności i dostosowania** do potrzeb mieszkańców oferty trzeciego sektora w zadaniach realizowanych w ramach *Programu współpracy*;
2. Zmniejszenie **ukierunkowania działań organizacji pozarządowych** na adresowania potrzeb osób w nich działających w celu poszerzenia grup docelowych odbiorców ich oferty.;
3. Wzmocnienie węzłowej roli **edukacji i wychowania** w obszarach z nimi powiązanych, w szczególności profilaktyce zdrowia, sporcie dzieci i młodzieży oraz wspieraniu kultury;
4. Stopniowe reformowanie systemu **centrów aktywności lokalnej** w kierunku osiedlowych hubów działań oddolnych, będących otwartą przestrzenią działań organizacji pozarządowych, lokalnych liderów i rad okręgów;
5. Powiązanie **przeciwdziałania wykluczeniom** z działaniami na rzecz aktywizacji społeczeństwa obywatelskiego i funkcjonowaniem centrów aktywności lokalnej;
6. Silniejsze powiązanie działań na rzecz **rewitalizacji miasta i edukacji ekologicznej** z aktywnością lokalną i osiedlową oraz powiązanie ich z funkcjonowaniem okręgów;
7. Dostosowanie zakresu współpracy do potrzeb i oczekiwań młodych mieszkańców, w szczególności poprzez wzmocnienie działań na rzecz **promocji przedsiębiorczości oraz zatrudnienia i rynku pracy**;
8. Silniejsze zintegrowanie działań na rzecz **rewitalizacji miasta** ze sprawami gospodarczymi, w tym przedsiębiorczością i zatrudnieniem;
9. Rozgraniczenie obszaru **sportu i kultury fizycznej** od innych obszarów *Programu współpracy*, aby zmniejszyć odczucie konkurencji obszarów;
10. Wzmocnienie **praktycznych aspektów współdziałania samorządu i NGO** w celu ograniczenia deficytu współodpowiedzialności.

Ocena wskazanych powyżej wyzwań współpracy Miasta z sektorem pozarządowym sugeruje na **konieczność odejścia od silosowego zarządzania wsparciem finansowym dla organizacji pozarządowych**. Preferencje uczestników badania pokazują, że cele realizowane w ramach obszarów zadań publicznych są ze sobą silnie powiązane, a w związku z tym zarządzanie współpracą powinno zmierzać do horyzontalnego adresowania potrzeb z uwzględnieniem dywersyfikacji działań względem grup docelowych. Stworzony model powiązań wskazuje, że zadania mogłyby być uporządkowane w ramach poszerzonych obszarów:

- **spraw społecznych**, obejmujących profilaktykę i promocję zdrowia, politykę społeczną oraz przeciwdziałanie wykluczeniom,
- **aktywności obywatelskiej**, obejmującej działalność centrów aktywności lokalnej, edukację obywatelską i partycypację społeczną oraz edukacji ekologicznej i ochrony zwierząt, które wspólnie zorientowane powinny być na wzmocnienie działań lokalnych i oddolnych,
- **rewitalizacji**, obejmującej rewitalizację miasta wraz z promocją zatrudnienia i rynku pracy oraz promocją przedsiębiorczości i rozwoju gospodarczego,
- **kultury**, obejmującej wsparcie kultury wspierane ochroną dziedzictwa kulturowego i tradycji oraz upowszechnianiem turystyki i krajoznawstwa,
- **edukacji i wychowania**, będącego obszarem węzłowym, którego cele powinny być realizowane w ramach współpracy w obszarach zdrowia (spraw społecznych), sportu oraz kultury,
- **sportu i kultury fizycznej**, obejmujących sport dzieci i młodzieży, sport dorosłych oraz organizację wydarzeń sportowych.

Uwzględnienie drugorzędnych związków między obszarami dodatkowo sugeruje węzłowy charakter **upowszechniania turystyki**, która łączy obszar kultury z przestrzeniami gospodarki (poprzez promocję zatrudnienia), sportu (poprzez organizację wydarzeń) i aktywności obywatelskiej (poprzez centra aktywności lokalnej). Analiza ta uwydatnia też relacje między przedsiębiorczością a edukacją i wychowaniem, sportem oraz kulturą, a także między wspieraniem kultury i sportu. Sugeruje to możliwość szerszego włączenia celów turystycznych w innych obszarach *Programu współpracy* oraz powiązanie wspierania kultury z promocją zadań związanych z edukacją, sportem i przedsiębiorczością lub promocji przedsiębiorczości z edukacją, sportem i ochroną dziedzictwa.

NARZĘDZIA WSPARCIA NGO W PROGRAMIE WSPÓŁPRACY

Priorytety wsparcia organizacji pozarządowych

Odpowiadając na pytanie dotyczące oczekiwanych sposobów wsparcia działalności organizacji pozarządowych przez Gminę Miasta Toruń za priorytet pierwszego rzędu uznali **udostępnianie lokali gminnych na preferencyjnych warunkach** (średnia poparcia: 4,34 pkt. w skali od 1 do 5, gdzie niższa wartość oznacza dezaprobatę, zaś wyższa wartość aprobatę; udział osób popierających: 86,4%).

Priorytetami drugiego rzędu były **promowanie i upowszechnianie działań trzeciego sektora** (4,23 pkt., 78,6%), **ukierunkowanie na konkursy ofert, w których Miasto finansuje część kosztów zadania** (4,19 pkt., 83,6%), **włączanie przedstawicieli NGO w miejskie procesy decyzyjne** (4,18 pkt., 76,8%), **promowanie wolontariatu i aktywności mieszkańców** (4,16 pkt., 76,4%) oraz **udostępnienie centrum dla organizacji pozarządowych** (4,16 pkt., 77,1%).

Priorytetami trzeciego rzędu były **ukierunkowanie na konkursy ofert, w których Miasto finansuje całość kosztów zadania** (4,00 pkt., 73,0%) oraz **przekazywanie środków finansowych na wkłady własne dla organizacji pozarządowych** (3,91 pkt., 69,4%).

Zdecydowanie najmniejszym poparciem, a zarazem najsilniejszą dezaprobatą cieszyła się propozycja **organizacji szkoleń i warsztatów dla trzeciego sektora** (3,75 pkt., 64,9% popierających wobec 17,1% wyrażających sprzeciw).

Biorąc pod uwagę zdecydowane poparcie dla formy wsparcia ponad połowa uczestników wskazywała na potrzeby promowania i upowszechniania działań NGO, udostępnianie im lokali gminnych oraz włączanie ich przedstawicieli w procesy decyzyjne. Z największym udziałem dezaprobaty wobec propozycji spotkały się organizacja szkoleń i warsztatów, finansowanie całości kosztów zadania przez Miasto, włączanie przedstawicieli organizacji pozarządowych w procesy decyzyjne oraz przyznawanie środków na wkłady własne w zewnętrznych konkursach. Ostatnia z propozycji wzbudzała również najwięcej ambiwalentnych reakcji uczestników, wśród których jedna piąta nie wskazała, czy popiera, czy sprzeciwia się tej formie.

Tabela 2. Poparcie uczestników dla sposobów wsparcia organizacji pozarządowych w ramach *Programu współpracy Gminy Miasta Toruń z organizacjami pozarządowymi*.

Miasto powinno wspierać organizacje pozarządowe przez:	Średnia	Aprobata	Dezaprobatą	Zdecydowanie nie popieram	Nie popieram	Trudno powiedzieć	Popieram	Zdecydowanie popieram	Liczba uczestników
Udostępnianie lokali gminnych na preferencyjnych warunkach	4,34	86,4%	1,8%	4,5%	7,3%	30,9%	55,5%	86,4%	110
Promowanie i upowszechnianie działań NGO	4,23	78,6%	3,6%	4,5%	13,4%	22,3%	56,3%	78,6%	112
Konkursy ofert, w których Miasto finansuje <u>część</u> kosztów zadania	4,19	83,6%	3,6%	5,5%	7,3%	35,5%	48,2%	83,6%	110
Włączanie przedstawicieli NGO w miejskie procesy decyzyjne	4,18	76,8%	2,7%	8,9%	11,6%	21,4%	55,4%	76,8%	112
Promowanie wolontariatu i aktywności mieszkańców	4,16	76,4%	2,7%	3,6%	17,3%	27,3%	49,1%	76,4%	110
Udostępnienie centrum dla NGO	4,16	77,1%	1,8%	4,6%	16,5%	30,3%	46,8%	77,1%	109
Konkursy ofert, w których Miasto finansuje <u>całość</u> kosztów zadania	4,00	73,0%	5,4%	6,3%	15,3%	28,8%	44,1%	73,0%	111
Przekazywanie środków finansowych na wkład własny dla NGO	3,91	69,4%	6,3%	4,5%	19,8%	30,6%	38,7%	69,4%	111
Organizację szkoleń i warsztatów	3,75	64,9%	8,1%	9,0%	18,0%	29,7%	35,1%	64,9%	111

Źródło: opracowanie własne BDIM na podstawie danych zgromadzonych w kwestionariuszu.

Przynależność do grupy interesariuszy istotnie wpływała na preferowane sposoby wspierania organizacji pozarządowych. Osoby deklarujące, że ich motywacją do udziału w badaniu jest zamieszkanie w Toruniu bardziej preferowały **promowanie wolontariatu i aktywności mieszkańców**, które silniej wspierane były również przez osoby interesujące się sprawami lokalnych społeczności, osoby działające w organizacjach pozarządowych oraz prowadzących działalność gospodarczą w naszym mieście. Z kolei uczestnicy korzystający z oferty trzeciego sektora większy nacisk kładli na **włączanie organizacji pozarządowych w procesy decyzyjne**, co było również bardziej preferowane przez osoby działające, zarządzające lub

pracujące w NGO oraz osoby działające na rzecz lokalnych społeczności lub interesujące się ich sprawami. Równocześnie, częstszy sprzeciw wobec włączaniu trzeciego sektora w miejskie procesy decyzyjne wyrażały osoby zatrudnione w samorządzie.

Bardzo interesującym było zróżnicowanie preferencji względem **finansowania kosztu zadań w części lub całości**. Finansowanie w części było oczekiwane przez pracowników toruńskiego samorządu oraz mieszkańców niezaangażowanych w działalność organizacji pozarządowych, zaś finansowanie w całości było preferowane przez działających i zarządzających NGO, a w mniejszym stopniu przez zatrudnionych w trzecim sektorze, lecz spotkało się z wyraźną dezaprobatą osób pracujących w Urzędzie Miasta, jednostkach lub spółkach miejskich. Podobnych różnic nie można dostrzec w przypadku **finansowania wkładów własnych**, które oczekiwane były przez zarządzających, działających i pracujących w NGO, a także osoby prowadzące działalność gospodarczą, ale nie miały wyraźnej grupy interesariuszy sprzeciwiających się realizowaniu takich działań.

Organizacja szkoleń i warsztatów bardziej oczekiwana była przez osoby działające i pracujące w trzecim sektorze, ale już nie zarządzających NGO, przy czym większą aprobatę wobec tego narzędzia okazywały również osoby działające na rzecz lokalnych społeczności, co świadczyć może o szerszej potrzebie wsparcia kompetencyjnego dla aktywnych mieszkańców, nie tylko tych, którzy zaangażowani są w działania organizacji pozarządowych. Tylko osoby działające w trzecim sektorze silniej preferowały **udostępnianie lokali gminnych, utworzenie centrum dla NGO oraz promowanie i upowszechnianie działań organizacji pozarządowych**.

Kobiety oczekiwały więcej wsparcia poprzez organizację szkoleń i warsztatów oraz promowanie i upowszechnianie działań organizacji pozarządowych, z kolei mężczyźni sceptyczni byli wobec potrzeby działań szkoleniowych i warsztatowych dla NGO, nie mając przy tym istotnej preferencji pozytywnej wobec jakiegokolwiek innej formy wsparcia. Młodzi mieszkańcy wyraźnie mniej przychylnie odnosili się do propozycji finansowania całości kosztów zadań, co równocześnie było preferowane przez uczestników w średnim wieku. Osoby senioralne nie wykazywały ogólnej preferencji, choć mniej pozytywnie niż inni uczestnicy odnosili się do wszystkich narzędzi za wyjątkiem włączania trzeciego sektora w miejskie procesy decyzyjne.

Zainteresowanie działaniami NGO wyraźnie zwiększało poparcie dla **promowania i upowszechniania oferty trzeciego sektora, włączania NGO w podejmowanie decyzji, finansowania całości kosztów zadania oraz promowania wolontariatu**. Wmniejszym stopniu wpływało również na poparcie dla udostępniania lokali gminnych oraz organizacji szkoleń i warsztatów.

Uczestnictwo w działaniach NGO wyraźnie zwiększało poparcie dla **finansowania całości kosztów zadania** (był to najsilniejszy zaobserwowany związek między zmiennymi) oraz **włączania trzeciego sektora w procesy decyzyjne**. Zauważalnie zwiększało poparcie dla udostępniania lokali gminnych oraz promowania działań organizacji pozarządowych.

Zadowolenie z oferty NGO wyraźnie zwiększało poparcie dla **organizacji szkoleń i warsztatów dla organizacji pozarządowych oraz promowania i upowszechniania działań trzeciego sektora**. Jednak, miało także zauważalny korzystny wpływ na preferencje wobec finansowania wkładów własnych, włączania przedstawicieli NGO w procesy decyzyjne, udostępniania lokali gminnych, promowania wolontariatu, finansowania całości kosztów zadania oraz udostępnienia centrum dla NGO. Wyniki pokazują, że satysfakcja z adekwatnych do potrzeb mieszkańca działań organizacji pozarządowych sprzyja szerokiemu poparciu dla różnych form wsparcia, potwierdzając istotność dopasowania oferty do potrzeb mieszkańców oraz wzmocnienia jej różnorodności.

Konkursy wieloletnie

Ogólne poparcie do zwiększenia udziału konkursów wieloletnich jako narzędzia współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi było wysokie i spójne wśród uczestników badania – 78,6% z nich **popiera zastępowanie konkursów rocznych wieloletnimi tam, gdzie jest to możliwe**, neutralne stanowisko wyraziło 8,9%, przeciwnych było 11,6%, zaś zdania nie miała jedna osoba.

Zdecydowanie najbardziej korzystne były opinie uczestników na temat wdrażania procedur wieloletnich w obszarze **pomocy społecznej i usług społecznych**. Popierało je 74,8% uczestników, neutralny stosunek miało 12,6%, a przeciwnych było jedynie 8,1% (opinii nie wyraziło 4,5% badanych). Więcej wątpliwości budziły wieloletnie konkursy na prowadzenie **centrów aktywności lokalnej** –propozycję

popierało 63,1% uczestników, neutralnych było 17,1%, a przeciwnych 14,4% (opinii nie wyraziło 5,4% badanych). Najmniej przychylnie uczestnicy przyjęli propozycję wieloletniego finansowania edukacji ekologicznej – poparło ją jedynie 41,4% z nich, neutralny stosunek miało aż 28,8%, a przeciwny 20,7%, zaś 9,0% z badanych nie wyraziło w tej sprawie swojej opinii.

Wśród grup interesariuszy finansowanie zadań w ramach konkursów wieloletnich było bardziej istotne dla osób uczestniczących w działaniach NGO oraz zadowolonych z oferty trzeciego sektora. W drugiej grupie, najsilniej wpływało to na wsparcie dla wieloletniego finansowania zadań z zakresu pomocy społecznej i usług społecznych oraz działalności centrów aktywności lokalnej, w mniejszych stopniu w zakresie edukacji ekologicznej i ogólnego wsparcia dla zastąpienia konkursów rocznych wieloletnimi. Dostrzec można, że uczestnicy deklarujący chęć korzystania z oferty organizacji pozarządowych w przyszłości raczej sceptycznie odnosili się do wieloletniego finansowania, co uznać można za kolejny argument na rzecz wzmocnienia różnorodności i atrakcyjności działań realizowanych w ramach współpracy samorządu i trzeciego sektora.

W komentarzach uczestnicy zgłosili konieczność uwzględnienia instrumentu waloryzacji kosztów w zadaniach wieloletnich oraz wydzielenia edukacji klimatycznej z szerszego katalogu zadań proekologicznych w celu finansowania jej w formie wieloletniej. Równocześnie, inni uczestnicy wskazywali, że zadania dotyczące pomocy społecznej i edukacji ekologicznej powinny być realizowane wyłącznie przez instytucje samorządowe, bez udziału trzeciego sektora. Jedna osoba wyraziła swoją silnie negatywną ocenę zasadności prowadzenia centrów aktywności lokalnej, sugerując rezygnację z tego działania.

Procedury konkursowe

78,4% uczestników rekomendowało maksymalne uproszczenie procedur konkursowych, 11,7% miało do tego neutralny stosunek, a 9,0% było przeciwnych (jedna osoba nie wyraziła opinii). Wśród rekomendowanych rozwiązań znalazły się: dalsze zmniejszenie liczby wymaganych załączników lub ich uproszczenie, uproszczenie sprawozdań z realizacji zadań, dalsza cyfryzacja procesu, przejęcie obowiązku informowania opinii publicznej o zadaniach przez Urząd Miasta lub

jednostki miejskie oraz wydzielenie uproszczonej procedury dla organizacji rozpoczynających działalność. Zaproponowano również wprowadzenie szablonu wskaźników i sposobów ich weryfikacji, umożliwiając oferentom dostosowanie projektów do oczekiwań samorządu.

Kwestia uproszczenia procedur konkursowych szczególnie ważna była dla osób zarządzających, a w mniejszym stopniu pracujących w NGO. Ponadto, bardziej przychylnie odnosili się do niej uczestnicy działający w trzecim sektorze oraz korzystający z jego oferty. Wyraźnie chętniej wspierały ją osoby deklarujące uczestnictwo w działaniach organizacji pozarządowych, zaś chętniej zadowoleni z oferty toruńskiego trzeciego sektora. Istotne różnice widoczne były ze względu na wiek uczestników – nieprzychylnie do uproszczenia procedur odnosiły się osoby senioralne, a osoby młode również były zauważalnie bardziej sceptyczne, podczas gdy osoby w średnim wieku były zdecydowanie przychylnie dla postulatu.

Interesującym były wyniki dotyczące oczekiwania udostępniania kart oceny merytorycznej w konkursach dla organizacji pozarządowych – ich dostępność popierała zdecydowana większość (niemal 95%) uczestników, lecz 55,0% oczekiwało dostępności dla wszystkich mieszkańców, zaś 39,6% wyłącznie dla autorów projektów lub wnioskodawców. Swój sprzeciw wyraziło zaledwie dwóch badanych.

Preferencję w kierunku udostępniania kart oceny wyłącznie autorom projektów lub wnioskodawcom dostrzec można wśród osób zarządzających NGO oraz deklarujących uczestnictwo w działaniach organizacji pozarządowych. Delikatną preferencję w stronę dostępności informacji dla wszystkich mieszkańców deklarowały osoby działające na rzecz lokalnych społeczności.

Małe granty dla organizacji pozarządowych

Uczestnicy byli przychylni wobec propozycji wydzielenia w Budżecie Miasta puli środków na *małe granty* (w zaproponowanej wysokości do 5 000 zł). Pomysł stworzenia instrumentu zabezpieczającego *małe granty dla NGO* poparło 75,0% uczestników, 15,7% miało stosunek neutralny, 5,6% było przeciwnych, a 3,7% nie wyraziło opinii. Szczególne znaczenie propozycja miała dla osób działających w trzecim sektorze, a także uczestniczących w jego aktywności, zainteresowanych

jego sprawami oraz zadowolonych z oferty toruńskich NGO. Ponownie dostrzec można bardziej sceptyczne nastawienie młodych mieszkańców, które równoważyło wysokie poparcie wśród osób w średnim wieku.

Wobec *małych grantów* uczestnicy wystosowali szereg rekomendacji, proponując zdecydowane uproszczenie ich procedury, wyłączenie obowiązku wkładu własnego finansowego, ograniczenie dostępności wyłącznie dla organizacji rozpoczynających działalność oraz stosowanie rozliczenia ryczałtowego. Dwukrotnie proponowano zwiększenie limitu finansowania do 10 000 zł. Pojawiły się również opinie sugerujące, że koszt nakładu pracy wymaganej do oceny ofert w konkursach *małych grantów* jest niewspółmiernie wysoki względem osiągniętych rezultatów, dlatego jeden z uczestników proponował rezygnację z tego narzędzia.

Wśród proponowanych celów dla *małych grantów* wskazywano: inicjatywy osiedlowe i integrację lokalnych wspólnot, rozwój terenów zielonych, czynną ochronę przyrody, ochronę zwierząt, działalność i edukację ekologiczną, a także wyposażenie NGO w sprzęt. Jeden z uczestników wskazał, że środki przeznaczone na *małe granty* mogłyby zostać przesunięte do puli finansowej *inicjatywy lokalnej*, w ramach której dostępne są również niesformalizowanym grupom inicjatywnym mieszkańców.

Promocja aktywności organizacji pozarządowych

Kolejne trzy pytania w ankiecie dotyczyły różnych form promocji i upowszechniania działań trzeciego sektora. Zdecydowanie największe poparcie zaobserwowano dla **prowadzenia przez Miasto bazy projektów realizowanych przez NGO oraz udostępnianie jej mieszkańcom**. Aprobata dotyczyła aż 89,2% uczestników, neutralny stosunek 7,2% z nich, a swoje sceptyczne podejście wyraziło jedynie 2,7% badanych, zaś jedna osoba nie wyraziła opinii. Tę formę wyraźnie preferowały osoby interesujące się sprawami lokalnej społeczności oraz w wieku średnim.

Nieco gorzej oceniono pomysł **prowadzenia newsletteru dotyczącego aktywności organizacji pozarządowych** – poparło go 74,8% uczestników, neutralnych było 16,2%, a sceptycznych 8,1%, zaś jedna osoba nie wyraziła opinii. Newsletter przychylnie potraktowany został przez uczestników **interesujących się sprawami**

lokalnej społeczności, zaś wyraźnie bardziej niechętni wobec propozycji byli **młodzi mieszkańcy** biorący udział w ankiecie.

Podobne opinie zebrał pomysł **udostępniania na preferencyjnych warunkach powierzchni reklamowej** w komunikacji miejskiej i na słupach ogłoszeniowych – poparło go 73,0% badanych, neutralnych było 13,5% z nich, a negatywnie oceniło 9,9%, zaś 3,6% nie wyraziło opinii. Sceptycznie do propozycji odnosili się **pracownicy samorządu i mieszkańcy miasta nie należący do innych grup interesariuszy**, zaś przychylność wzmacniana była przez zarządzanie, działanie lub pracowanie w NGO, a także prowadzenie własnej działalności gospodarczej. Pozytywna postawa była również częstsza wśród osób **zainteresowanych sprawami trzeciego sektora i uczestniczących w jego aktywności**.

Uczestnicy wyrazili w komentarzach swoje opinie sugerujące potrzebę powierzenia prowadzenia działań informacyjnych o aktywności trzeciego sektora organizacji pozarządowej wybranej w konkursie ofert. Niektórzy proponowali również całkowitą rezygnację z dodatkowych form komunikacji i wyodrębnienie podstrony na miejskim serwisie informacyjnym torun.pl.

Więcej niż jedna dziesiąta badanych rekomendowała również **wysokość upustu** dla organizacji pozarządowych w przypadku korzystania z miejskich nośników reklamy. Trzy osoby proponowały, aby było to darmowe, jedna osoba sugerowała 75% rabatu, cztery osoby – 50% rabatu, jedna osoba – 30%, a inny uczestnik – 15%. Zaproponowano również, aby wsparcie dotyczyło wyłącznie elektronicznej reklamy w komunikacji miejskiej. Inny uczestnik zaproponował, aby Miasto zabezpieczyło stałą ilość przestrzeni reklamowej na promocję działań NGO, o której wykorzystanie będą mogły wnioskować organizacje z uwzględnieniem zakresu i grupy docelowej ich działań.

Przestrzeń działalności i wyposażenie

Uczestnicy dość zdystansowani byli do finansowania przez Miasto działalności **centrum dla organizacji pozarządowych**. Propozycję poparło 44,1% uczestników, neutralnych było 32,4%, a negatywnie oceniło 15,3% z nich, równocześnie aż 8,1% nie miało w tej sprawie zdania. Wsparcie dla pomysłu wyrażały silniej osoby korzystające z działań NGO, działające w organizacjach oraz na rzecz lokalnych

społeczności, co pokazuje, że stworzenie takiego miejsca adresowałoby potrzeby części grup interesariuszy, będąc jednocześnie dla nich ważną formą wsparcia.

W komentarzach zasugerowano, aby centrum było prowadzone przez organizację pozarządową oraz aby jego działalność była współfinansowana przez Miasto, nie zaś finansowana w całości. Jeden z uczestników rekomendował, że funkcję taką może dodatkowo przejąć Toruńskie Laboratorium Miejskie.

Wsparcia w dostępności wyposażenia dotyczyły kolejne dwa pytania ankiety. Uczestnicy wyraźnie przychylniej odnieśli się do propozycji **preferencyjnego wypożyczenia sprzętu dla trzeciego sektora** – pomysł poparło 65,8% z nich, neutralnych było 15,3%, a sceptycznych 17,1%, zaś 1,8% nie wyraziło opinii. Pozytywnie propozycję oceniali korzystający i działający w NGO, a także osoby deklarujące uczestnictwo i zainteresowanie ich aktywnością, sprzyjało temu również zadowolenie z oferty toruńskiego trzeciego sektora. Wyraźnie mniej przychylny stosunek mieli pracownicy samorządu.

W komentarzach wskazywano, że brak własnego sprzętu może być istotną barierą dla działań organizacji, a Miasto mogłoby zapewnić dostępność np. krzeseł, stołów, systemu nagłaśniającego. Wśród propozycji pojawiły się również 50% upustu na wypożyczenie sprzętu z Toruńskiej Agendy Kulturalnej, a także bezpłatne udostępnianie zasobów miejskich organizacjom pozarządowym realizującym zadania publiczne.

Mniej przychylnie uczestnicy odnieśli się do kwestii **finansowania zakupu sprzętu niezbędnego do funkcjonowania organizacji** – propozycję poparło 46,4%, neutralnych było 21,8%, a sceptycznych aż 29,1% badanych, zaś 2,7% nie wyraziło swojej opinii. Ponownie, aprobatę sprzyjało zainteresowanie sprawami trzeciego sektora oraz deklarowane uczestnictwo w jego działaniach, zaś dezaprobata dotyczyła silnie osób pracujących w toruńskim samorządzie.

W komentarzach proponowano, aby taka możliwość była ograniczona wyłącznie dla organizacji pozarządowych o stażu dłuższym niż dwa lata, określenie górnej kwoty maksymalnego wsparcia w tym zakresie w okresie kilkuletnim oraz wskazania procentu środków możliwych do wykorzystania na zakup sprzętu (np. 15% wartości dotacji). Równocześnie, jeden z uczestników zaproponował stworzenie instrumentu finansowego wspierającego rozwój organizacji pozarządowych. Dwie osoby

podkreśliły, że preferowanym przez nich jest udostępnianie sprzętu przez Miasto, zaś jedna wskazała, że sprzęt zakupiony z dofinansowaniem Miasta powinien być dostępny dla innych organizacji w formie współdzielenia zasobów.

Wsparcie merytoryczne trzeciego sektora

Wśród konsultowanych propozycji znalazły się również kwestie finansowania przez Miasto wsparcia merytorycznego. Spotkały się one z umiarkowanym poparciem uczestników ankiety. Najkorzystniej oceniono pomysł **organizacji spotkań sieciujących i integrujących NGO** – poparło go 68,2% badanych, neutralnych było 15,5%, a negatywnie oceniło 10,0%, zaś 6,4% nie wyraziło opinii. Ważnym było to dla osób **działających i pracujących w trzecim sektorze** oraz zainteresowanych sprawami lokalnych społeczności. W komentarzach sugerowano, aby były to spotkania tematyczne lub sektorowe, a także, aby realizacja zadania została powierzona organizacjom pozarządowym.

Zbliżone opinie dotyczyły **wsparcia dla organizacji rozpoczynających działalność** – za było 67,9% uczestników, neutralnych było 16,5%, a sceptycznych 12,8%, zaś 2,8% nie wyraziło opinii. Postulat korzystniej oceniały osoby **interesujące się sprawami lokalnych społeczności oraz zainteresowane sprawami trzeciego sektora**, a w mniejszym stopniu osoby zadowolone z oferty toruńskich NGO, kobiety oraz pracownicy organizacji pozarządowych. Wśród sugerowanych form wsparcia zaproponowano: udostępnianie lokali lub centrum dla sektora pozarządowego, pomoc prawną, mikrogranty na start oraz promocję w miejskich kanałach informacji.

Mniej przychylnie uczestnicy ocenili pomysł **organizacji szkoleń i doradztwa dla organizacji pozarządowych** – poparło go 63,1% z nich, neutralnych było 14,4%, zaś przeciwnych 17,1%, a 5,4% nie wyraziło opinii. Propozycję lepiej oceniały osoby **zainteresowane sprawami trzeciego sektora** oraz zadowolone z oferty NGO. Część komentujących wyrażała przekonanie, że aktualnie oferta szkoleń i doradztwa, dostępnego dla trzeciego sektora jest wystarczająca i nie ma potrzeby, aby Miasto prowadziło działania powielające ofertę. Równocześnie, dwóch uczestników zaproponowało, aby ewentualna realizacja takich działań odbywała się poprzez powierzenie ich wyspecjalizowanym organizacjom pozarządowym. Jedna osoba zaproponowała, aby urzędnicy prowadzili szkolenia z procedur konkursowych.

Współdecydowanie organizacji pozarządowych

Kolejna część ankiety była poświęcona instrumentom włączania trzeciego sektora w współdecydowanie o Mieście. Uzyskane wyniki wskazują na wyraźną hierarchię poziomów włączania NGO w procesy decyzyjne.

Kluczowym dla uczestników jest **udział organizacji w diagnozowaniu potrzeb mieszkańców Torunia** – propozycję poparło 87,3% badanych, neutralnych było 7,3%, a sceptycznych jedynie 5,5%. Osoby negatywnie nastawione do pomysłu wskazywały w komentarzach, że jest to zadanie samorządu i to samorząd powinien ponosić za nie pełną odpowiedzialność. Na poparcie postulatu korzystnie wpływało zainteresowanie sprawami trzeciego sektora oraz sprawami lokalnych społeczności.

Potrzebami drugiego rzędu są **opiniowanie projektów polityk miejskich, udział w ewaluacji lub monitorowaniu polityk miejskich oraz zaangażowanie organizacji do zespołów działających przy Prezydencie Miasta.**

Udział w opiniowaniu poparło 80,0% badanych, neutralnych było 13,6%, a ocenę negatywną wyraziło jedynie 5,5%, zaś jedna osoba nie wyraziła swojego zdania. Szczególnie ważnym było to dla osób działających w organizacjach pozarządowych, zainteresowanych sprawami trzeciego sektora, deklarujących w nich uczestnictwo oraz wyrażających zadowolenie z ich dostosowania do własnych potrzeb. Przeciwni byli częściej pracownicy toruńskiego samorządu.

Udział w ewaluacji lub monitorowaniu poparło 79,1%, neutralnych było 12,7%, a sceptycznych 6,4%, zaś dwie osoby nie wyraziły zdania. Poparcie dla propozycji wzrastało wśród osób zainteresowanych sprawami trzeciego sektora oraz zadowolonych z jego oferty, jednak, co szczególnie ważne był to obok udziału w diagnozowaniu potrzeb postulat dotyczący współdecydowania przez NGO, który nie spotkał się z negatywnymi opiniami pracowników samorządu.

Zaangażowanie w zespołach lub grupach roboczych powoływanych w Urzędzie Miasta poparło również 79,1%, neutralnych było także 12,7%, a sceptycznych 7,3%, zaś jedna osoba nie wyraziła swojej opinii. Przychylności najsilniej sprzyjało deklarowane uczestnictwo w działaniach NGO, a także zainteresowanie sprawami trzeciego sektora i zadowolenie z jego oferty. Mniejszy wpływ miały działalność w NGO, chęć korzystania z działań organizacji pozarządowych w przyszłości oraz

aktualne korzystanie z działań trzeciego sektora. Równocześnie, bardziej niechętni propozycji byli pracownicy samorządu.

Nieco mniejsze znaczenie dla uczestników miało **uczestniczenie przez NGO w tworzeniu dokumentów strategicznych dla Torunia**. Poparło je 77,3% z nich, neutralnych było 14,5%, a negatywnie oceniło 7,3%, zaś jedna osoba nie wyraziła swojej opinii. Postulat ważniejszy był dla osób zainteresowanych trzecim sektorem, zadowolonych z jego oferty, deklarujących swoje uczestnictwo oraz działających lub pracujących w organizacjach pozarządowych. Równocześnie, spotkał się z najsilniej krytycznym podejściem pracowników toruńskiego samorządu. Jedna z osób komentujących pytanie rekomendowała, aby zaangażowanie dotyczyły wyłącznie wyspecjalizowanych NGO, które posiadają doświadczenie w danym obszarze.

W przypadku postulatów dotyczących wzmocnienia partycypacji trzeciego sektora w procesach decyzyjnych, komentujący podkreślali, aby włączanie nie było ograniczone tylko do organizacji pozarządowych, ale obejmowało wszystkich mieszkańców, a także, aby zaangażowanie ukierunkowane było głównie na wyspecjalizowane NGO, które posiadają odpowiednie doświadczenie i zasoby instytucjonalne.

Promocja wolontariatu

Ostatnia grupa pytań dotyczyła kwestii wolontariatu i aktywności mieszkańców. Uczestnicy najbardziej popierali propozycję **zachęcania młodych mieszkańców do wolontariatu i aktywności społecznej**, np. poprzez organizację spotkań w szkołach – przychylnie oceniło go 83,6% badanych, neutralnie 8,2%, a negatywnie 7,3%, zaś jedna osoba nie wyraziła opinii. Bardziej istotne było to dla osób **zainteresowanych sprawami trzeciego sektora oraz kobiet**, a także osób zainteresowanych sprawami lokalnej społeczności – mniej przychylni dla propozycji byli zaś mężczyźni. Wśród proponowanych rozwiązań w komentarzach sugerowano możliwość wykorzystania zajęć z zakresu edukacji obywatelskiej oraz organizację zajęć w szkołach promujących działalność poszczególnych organizacji pozarządowych.

Przychylnie oceniono pomysł **zorganizowania wydarzenia, w trakcie którego nagradzani byłiby mieszkańcy zaangażowani w wolontariat**. Propozycję poparło 78,2% uczestników, neutralnych było 10,9%, a sceptycznych 6,4%, zaś 4,5% nie

wyraziło swojego zdania. Organizacja takiej gali byłaby szczególnie istotna dla osób zadowolonych z oferty toruńskiego trzeciego sektora oraz zainteresowanych jego sprawami, a w mniejszym stopniu również deklarujących uczestnictwo w działaniach NGO i kobiet.

Podobne opinie dotyczyły **prowadzenia bazy wolontariatu i upowszechniania jej wśród mieszkańców**. Propozycję popierało 77,5% uczestników, neutralnych było 10,8%, a negatywnie oceniało 8,1%, zaś opinii nie wyraziło 3,6%. Grupą interesariuszy, która szczególnie zainteresowana była bazą wolontariatu są mieszkańcy interesujący się sprawami lokalnej społeczności, co może sugerować, że aktualnie realizowana polityka informacyjna dotycząca współpracy samorządu i trzeciego sektora może być niewystarczająca względem potrzeb aktywnych torunian, chcących wpływać na swoje otoczenie.

Najmniej korzystnie uczestnicy ocenili pomysł **aktywnego promowania przez Miasto wolontariatu, np. poprzez kampanie społeczne lub medialne**. Za było 72,7% badanych, neutralnych było 14,5% z nich, a negatywnie oceniało 10,0%, zaś opinii nie wyraziło 2,7%. W tym przypadku jedynie **zainteresowanie sprawami trzeciego sektora** i w mniejszym stopniu zadowolenie z jego oferty sprzyjało przychylnemu nastawieniu do propozycji.

Priorytety a narzędzia wsparcia organizacji pozarządowych

Do ciekawych wniosków prowadzi również zestawienie wyników dla priorytetów wsparcia trzeciego sektora a konsultowanych narzędzi (rozwiązań) ułatwiających wsparcie działalności organizacji pozarządowych. Przeprowadzona analiza pozwala zwrócić uwagę na zależności między priorytetami a narzędziami, ułatwiając lepsze zaadresowanie zidentyfikowanych potrzeb interesariuszy *Programu współpracy*.

Pierwszym z priorytetów uczestników było **udostępnianie lokali gminnych na preferencyjnych warunkach**. Powiązane było ono z zdecydowanie silniejszym poparciem dla **udostępniania NGO sprzętu na preferencyjnych warunkach, włączaniem organizacji w tworzenie strategicznych dokumentów Miasta oraz prowadzenia bazy wolontariatu**. W mniejszym stopniu związane było również z wsparciem uczestników dla wieloletniego finansowania centrów aktywności lokalnej, co wskazuje, że mogłoby to być narzędzie alternatywne, zastępujące

preferencyjną dostępność lokali gminnych (przynajmniej dla pewnej części zainteresowanych organizacji pozarządowych).

Promowanie i wspieranie działań NGO związane było z większym wsparciem dla postulatów aktywnego promowania wolontariatu, organizacji szkoleń dla trzeciego sektora, organizacji spotkań sieciujących, wsparcia organizacji rozpoczynających działalność, zachęcania młodych mieszkańców do wolontariatu oraz prowadzenia bazy wolontariatu. Nie sprzyjało zaś większemu poparciu uczestników dla propozycji dotyczących wsparcia finansowego.

Uznanie za priorytet ogłaszania konkursów ofert, w których Miasto finansuje część kosztów zadania korzystnie wpływało na poparcie dla udziału organizacji pozarządowych w diagnozowaniu potrzeb mieszkańców, zaś negatywnie na aprobatę dla finansowania kosztu zakupu sprzętu niezbędnego do funkcjonowania organizacji.

Większa przychylność dla włączania przedstawicieli NGO w miejskie procesy decyzyjne promowała poparcie dla udziału trzeciego sektora w tworzeniu dokumentów strategicznych Miasta, włączenia w ewaluację lub monitorowanie polityk miejskich, udział przedstawicieli NGO w zespołach i grupach roboczych przy Prezydencie, ułatwienia promocji na miejskich nośnikach reklamowych, uproszczenia procedur konkursowych, preferencyjnego udostępniania sprzętu, opiniowania projektów zmian w politykach miejskich, udziału trzeciego sektora w diagnozowaniu potrzeb mieszkańców oraz finansowania centrum dla NGO przez Miasto. Ocena sprawczości dotyczyła zatem głównie współdecydowania o politykach miejskich, mniej zaś odnosiła się do wzmocnienia instrumentów finansowego wsparcia organizacji pozarządowych, za wyjątkiem zwiększenia dostępności narzędzi (sprzętu i promocji) potrzebnych do realizacji zadań.

Uznanie za priorytet promowania wolontariatu i aktywności mieszkańców korzystnie wpływało na poparcie dla aktywnych kampanii miejskich promujących wolontariat, organizacji szkoleń dla NGO, organizacji spotkań sieciujących, wsparcia dla organizacji rozpoczynających działalność, zachęcania młodych mieszkańców do wolontariatu oraz prowadzenia bazy wolontariatu. Interesującym jest fakt, że priorytet ten nie wpływał tak istotnie na aprobatę dla organizacji

wydarzenia, które pozwalałyby na wyróżnienie aktywnych mieszkańców i osób zaangażowanych w wolontariat.

Większa przychylność dla finansowania przez Miasto centrum dla organizacji pozarządowych wzmocniła poparcie dla – co zrozumią – stworzenia centrum dla NGO w naszym mieście, a także udostępniania na preferencyjnych warunkach sprzętu oraz wsparcia dla organizacji rozpoczynający działalność. Wyraźnie dostrzec można, jaką funkcję mogłoby pełnić centrum zdaniem przychylnych pomysłów uczestników badania – byłoby hubem trzeciego sektora, umożliwiającym start powstającym organizacjom oraz oferującym możliwość wypożyczenia lub współdzielenia zasobów.

Uznanie za priorytet ogłaszania konkursów ofert, w których Miasto finansuje całość kosztów zadania korzystnie wpływało na poparcie dla finansowania zakupu sprzętu przez organizacje pozarządowe, zastępowania konkursów rocznych przez wieloletnie, udostępniania NGO sprzętu na preferencyjnych warunkach, preferencyjnego dostępu do nośników reklamowych Miasta, wydzielenia puli na *małe granty* oraz maksymalnego uproszczenia procedur konkursowych. Równocześnie, osoby preferujące finansowanie całości kosztów zadania bardziej sceptycznie odnosiły się do udostępniania wszystkim mieszkańcom kart oceny merytorycznej złożonych wniosków lub projektów.

Poparcie dla przekazywania środków na wkład własny dla NGO sprzyjało korzystniejszej ocenie maksymalnego uproszczenia procedur konkursowych, uczestnictwa trzeciego sektora w diagnozowaniu potrzeb mieszkańców oraz włączeniu NGO w tworzenie dokumentów strategicznych Miasta. Również w tym wypadku zaobserwowano subtelnie mniej przychylnie nastawienie do udostępniania kart oceny merytorycznej wszystkim mieszkańcom.

Większa przychylność dla organizacji szkoleń i warsztatów jako priorytetu współpracy samorządu i organizacji pozarządowych wzmocniła poparcie uczestników dla – co zrozumią – zastosowania takiego narzędzia (szkoleń lub doradztwa) w praktyce, a także zachęcania młodych mieszkańców do aktywności społecznej, aktywnego promowania przez Miasto wolontariatu, organizacji spotkań sieciujących trzeci sektor oraz prowadzenia bazy wolontariatu.

OPRACOWANIE MERYTORYCZNE RAPORTU

Biuro Dialogu i Innowacji Miejskich

Urzędu Miasta Torunia

ul. Wały gen. Sikorskiego 10

87-100 Toruń

E: bdim@um.torun.pl

T: 56 611 87 04